

Γκάντι

«Οι γενιές που θα ακολουθήσουν, δύσκολα θα πιστέψουν ότι ένας τέτοιος άνθρωπος πάτησε στη γη»

Άλμπερτ Αϊνστάιν

Οι θυμόμαστε, ακόμα και σήμερα, τον πνευματικό η-γάτη **Μαχάτμα Γκάντι**, αφού η διδα σκαλία και οι αρχές του ξεπέρασαν τα όρια της Ινδίας.

Οι περισσότεροι τον γνωρίσαμε από τη βραβευμένη με 8 Όσκαρ ταινία του Ρίτσαρντ Ατενμπορού «Γκάντι», όπου τον ενσάρκωσε τέλεια ο ηθοποιός Μπεν Κίγκσλεϊ.

Τις γνώσεις μας περί **Γκάντι**, έρχεται να συμπληρώσει το βιβλίο του εγγονού του Αρούν, που μελέτησα πρόσφατα.

Δεν μπορώ να πω ότι με εκφράζει απόλυτα, άλλωστε και ο ίδιος ο Γκάντι είχε πει, «Δεν πρέπει να αποδέχεσαι τους όρους ενός ολόκληρου δόγματος και να αποποιείσαι κάθε στοιχείο του εαυτού σου. Πρέπει να σκέφτεσαι και να αμφισβητείς και να καθιστάς τον εαυτό σου μέρος της διαδικασίας».

Ο κορμός της θεωρίας του **Γκάντι** είναι η μη βία και η χρήση του θυμού για θετικό σκοπό, δεν έχει νόημα να πολεμάμε το μίσος με μίσος ή τον θυμό με θυμό. Αυτό μόνο πολλαπλασιάζει τις προσβολές που θέλουμε να εξαλείψουμε. Η αλλαγή μπορεί να γίνει μόνο με θετικές προσεγγίσεις, με αγάπη, κατανόηση, αυτοθυσία, σεβασμό.

Ο **Γκάντι** είχε εμβαθύνει στα αίτια της εκδήλωσης βίας στον κόσμο με αποτέλεσμα να καταλήξει σε 7 «αμαρτήματα» της κοινωνίας που οδηγούν στη βία.

- Ευημερία χωρίς εργασία
- Απόλαυση χωρίς συνείδηση
- Εμπόριο χωρίς ηθική
- Επιστήμη χωρίς ανθρωπιά
- Γνώση χωρίς χαρακτήρα
- Λατρεία χωρίς θυσίες (όχι ζώνων αλλά απολαύσεων και πλούτου)
- Πολιτική χωρίς αρχές

Και πρόσφατα ο εγγονός του πρόσθεσε:

- Δικαιώματα χωρίς ευθύνες. (Ακρως επίκαιρο σήμερα...).

Όλα τα παραπάνω συνοψίζουν το πνεύ-μα της φιλοσοφίας του Γκάντι. Όμως διατύπωσε και πολλά ακόμα αποφθέγματα για τη φιλοσοφία, τη θρησκεία, το μω-τέρνο μανάτζμεντ που επηρέασαν τον πολιτισμό και την επιστήμη.

Ο **Καραμτσάντ Γκάντι** (την προσωνυμία Μαχάτμα, που σημαίνει Μεγάλη Ψυχή, φέρεται να του απέδωσε ο Ινδός νομπελίστας ποιητής Ραμπιντρανάθ Ταγκόρ) γεννήθηκε σε μια μικρή πόλη της δυτικής Ινδίας το 1869 και δολοφονήθηκε τον Ιανουάριο του 1948. Υπήρξε πολιτικός, στοχαστής, επαναστάτης ακτιβιστής και αρχηγός της κίνησης για την ανεξαρτησία της Ινδίας από τη βρετανική κυριαρχία. Αντιμετώπισε το μίσος και τη βία με αγάπη και συγχωρητικότητα, δεν έπεσε ποτέ θύμα της τοξικότητας του θυμού, τον διέκρινε πάντα ηρεμία και αυτοπεποίθηση. Έλεγε: «Έχω μάθει να χρησιμοποιώ τον θυμό μου για καλό σκοπό» και εξηγούσε: «Ο θυμός είναι για τους ανθρώπους ό,τι η βενζίνη για το αυτοκίνητο· σε βοηθά να προχωράς και να φτάνεις σε ένα καλύτερο μέρος. Δίχως αυτόν δεν θα είχαμε κίνητρο να αντιμετωπίσουμε τις προκλήσεις. Είναι μια ενέργεια που μας ωθεί να ξεχωρίζουμε το δίκαιο από το άδικο».

Γράφει ο
Βύρας Τομάζος
Μηχανολόγος,
Απόφοιτος Πολυτεχνείου
Μονάχου
e-mail: btomazos@
gmail.com

«Στόχος σου είναι να φτάσεις στη ρίζα του θυμού. Μόνο όταν κατανοήσεις την πηγή του θα μπορέσεις να βρεις μία λύση». Το μυστικό, υποστήριζε ο Γκάντι, είναι να κατανοείς την άποψη των άλλων.

Επ' αυτού έχω προσωπική εμπειρία. Τις περισσότερες φορές

στις σχέσεις μου και ειδικά με τους πελάτες μου, εφαρμόζω την παθητική αντιμετώπιση. Τους αφήνω να λένε, να λένε, να ξεθυμαίνουν, και μετά τους λέω με ηρεμία «καταλαβαίνω το πρόβλημά σας». Εκφράζω την κατανόησή μου, χωρίς να αναγνωρίζω ότι έχουν δίκιο. Αποτελεσματικό είναι να αντιδράς ήρεμα όταν κάποιος είναι θυμωμένος και αρχίζει να φωνάζει, αντί να παίρνεις αμυντική στάση και να φωνάζεις και συ, κλιμακώνοντας όλο και περισσότερο τα επίπεδα θυμού. Αν μιλάμε με ηρεμία και ευγένεια στον άνθρωπο που προσπαθεί να μας πηλήψει ή να μας θυμώσει, τότε συνήθως η συζήτηση παίρνει μία διαφορετική τροπή.

Η έξυπνη αντιμετώπιση του θυμού φέρνει πολύ καλά αποτελέσματα τόσο σε προσωπικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο.

Το λακωνίζουν εστί φιλοσοφείν

«Ο άνθρωπος που δεν λέει πολλά, σπάνια θα φανεί απερίσκε-πτος στα λόγια του - θα μετρά κάθε του λέξη».

Κάθε κομματάκι είναι σημαντικό για να συμβάλει στο σύνολο. Το ατομικό καλό βρίσκεται μέσα στο κοινό καλό.

Όπως κάθε μικρό εξάρτημα είναι απαραίτητο για να λειτουργή-σει σωστά ένα μηχάνημα, έτσι και κάθε άτομο είναι απαραίτητο στην ευρύτερη κοινωνία. Κανείς δεν είναι αναλώσιμος ή ασήμα-ντος. Όλοι δουλεύουμε μαζί.

Στο σύγχρονο management τα assets (ενεργητικά) κάθε εταιρεί-ας, τα κεφάλαια που έχουν επενδυθεί, τα μηχανήματα, δεν αποτε-λούν το κύριο μέρος της εταιρείας. Θεωρείται πλέον ότι το αν-θρώπινο δυναμικό είναι ο σημαντικότερος και πιο κρίσιμος παρά-γοντας στην επιτυχημένη πορεία της. Οι άνθρωποι μιας εταιρείας και κατ' επέκταση οι πολίτες ενός κράτους για να αποδώσουν πρέ-πει να έχουν την αίσθηση ότι συνεισφέρουν σε μια κοινή προσπά-θεια, από τους υπαλλήλους καθαριότητας έως τον διευθύνοντα σύμβουλο ή τον πρωθυπουργό.

Ο **Γκάντι** επίσης υποστήριζε ότι οι άνθρωποι έχουν ανάγκη να γνωρίζουν ότι έχουν αξία ως πρόσωπα. Συχνά ξεχνάμε ή αρνού-μαστε να αποδεχτούμε ότι οι γυναίκες, οι παρίες, οι μουσουλμά-νοι, οι ινδουιστές, οι σουνίτες, οι σίτες, οι εβραίοι, οι χριστιανοί, οι μετανάστες - όλοι αξίζουν. Ενδιαφέρουσα είναι η ιστορία που λέει ότι κάποιος πρόσφυγας πήγαν στον βασιλιά της Ινδίας και του ζή-τησαν να τους επιτρέψει να μείνουν στη χώρα του. Ο βασιλιάς τούς έδειξε ένα ποτήρι νερό στο τραπέζι του και τους είπε: «Όπως αυτό το ποτήρι είναι γεμάτο νερό έτσι και η χώρα μου είναι γεμάτη ανθρώπους». Ο επικεφαλής αυτής της ομάδας έριξε μέσα σε αυτό το ποτήρι μια κουταλιά ζάχαρη και του απάντησε: «Όπως αυτή η ζάχαρη θα γίνει ένα με το νερό και θα το γλυκάνει, έτσι και ο λαός μου θα κάνει στον δικό σου λαό, θα τον γλυκάνει. Ο βασιλιάς τον πίστεψε και του επέτρεψε να μείνει.

Η πρώτη αντίρρηση του βασιλιά είναι αυτό που κάνουμε συνή-θως οι περισσότεροι για τους πρόσφυγες, τους φτωχούς, τους ανθρώπους με διαφορετική θρησκεία, φυλή, εθνικότητα κ.λπ. Πι-στεύω ότι κάθε κοινότητα μπορεί να προσθέσει λίγη «ζάχαρη» στο ποτήρι της και όλοι να γλυκάνουν περισσότερο, άλλωστε δεν πρέ-πει να ξεχνάμε ότι η ζωή γυρίζει, κανείς δεν ξέρει αν ποτέ βρεθεί σε παρόμοια κατάσταση.

Ο **Γκάντι** πίστευε πως «ένα "όχι" που βγαίνει από μια βαθιά πε-ποιθήση είναι πολύ καλύτερο από ένα "ναι" που ξεστομίζεται για να ευχαριστήσει ή ακόμη χειρότερα, για την αποφυγή προβλημάτων».

Σε ένα προηγούμενο άρθρο μου «Το άγχος και η γνωστική συμπεριφορική ψυχοθεραπεία» έγραψα ότι μια τεχνική αντιμετώπισης του άγχους είναι να είμαστε διεκδικητικοί, στο σπίτι, στη δουλειά, να αποφεύγουμε να γίνουμε χαλί να μας πατήσουν, να διεκδικούμε το συμφέρον μας εφόσον δεν βλάπτει τους άλλους. Μας προφυλάσσει από την κατάθλιψη να λέμε κάπου κάπου και κανένα όχι.

Πολλοί άνθρωποι σήμερα έχουν στο μυαλό τους μια καρικατού-ρα του Γκάντι ως ενός αγίου ανθρώπου που απαρνήθηκε όλα τα υ-λικά αγαθά και ήταν ρακένδυτος. Μάθετε, λοιπόν, κάτι που θα σας εκπλήξει: Στην πραγματικότητα, κατανούσε την αξία του χρήμα-τος όσο και ο κάθε άνθρωπος. Πίστευε ότι η οικονομική δύναμη ή-ταν το κλειδί για την ελευθερία την Ινδίας, γιατί ήξερε ότι η εθνική ανεξαρτησία είναι άσκοπη αν δεν μπορείς να θρέψεις τον εαυτό σου ή την οικογένειά σου.

Ο Γκάντι έλεγε ότι ο **υλισμός και η ηθική έχουν αντίστροφη σχέ-ση, όταν το ένα αυξάνεται το άλλο μειώνεται**. Δεν εννοούσε ότι είναι ανήθικο να κερδίζει κανείς χρήματα και ότι οι φτωχοί είναι α-παραίτητα και τίμιοι. Διαφωνούσε μόνο στο να εστιάζει κανείς μό-νο στα υλικά αγαθά και σε τίποτα άλλο, δηλαδή το χρήμα να μην είναι αυτοσκοπός, πέρα από το να κερδίζει κανείς χρήματα υπάρ-χουν και άλλοι στόχοι στην ζωή.

Πολλά χρόνια μετά τον Γκάντι, ένας από τους πλουσιότερους αν-θρώπους στον κόσμο, ο **Μπιλ Γκέιτς**, πρεσβεύει ότι ο πλούτος του δεν τον κάνει καλύτερο από τους άλλους και βασική αρχή του Ιδρύματος Μπιλ και Μελίνα Γκέιτς είναι: «**Όλες οι ζωές έχουν την ίδια αξία**».

Ο πλούτος μπορεί να λύσει μεγάλα προβλήματα αλλά η απλη-στία και η αναισθησία δημιουργούν πολλά περισσότερα.

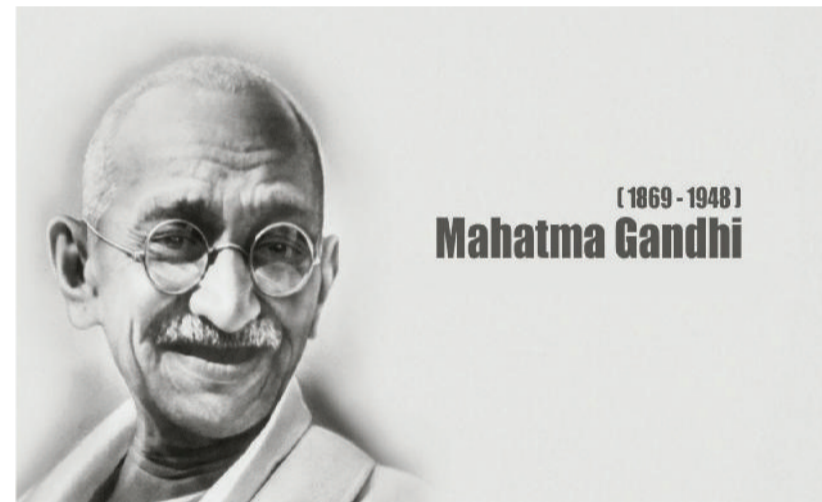
Συνοψίζοντας, ο **Γκάντι** μάς συμβουλεύει να ζούμε με τις πέντε αρχές της μη βίας :

- Σεβασμός
- Κατανόηση
- Αποδοχή
- Εκτίμηση
- Συμπόνια

Ο σεβασμός και η κατανόηση προς τους άλλους, ανεξάρτητα α-πό τη θρησκεία, τη φυλή, την κάστα ή τη χώρα, είναι ο μόνος τρό-πος να προχωρήσει ο κόσμος μπροστά. Τα τείχη και οι διαχωρι-σμοί στο τέλος μόνο κακό κάνουν, οδηγώντας σε θυμό, επανάστα-ση και βία.

Εύκολα βρίσκουμε λόγους να παραπονούμαστε, να κριτικάρουμε και να δείχνουμε με το δάχτυλο τα στραβά. Αντίθετα, μπορούμε να χαρίσουμε στους εαυτούς μας πολύ περισσότερη χαρά, επιλέγο-ντας κάθε μέρα πράγματα που αξίζει να εκτιμήσουμε. Αυτή είναι η φιλοσοφία **win win** (κερδίζω-κερδίζεις): εγώ κερδίζω, εσύ κερδί-ζεις, έτσι κερδίζουμε και οι δύο - ο στόχος κάθε αποτελεσματικού διαπραγματευτή και της θετικής σκέψης για τα οποία έχω ανα-φερθεί σε προηγούμενα άρθρα μου.

(<http://btomazos.gr/articles.php>)

Η σπατάλη έχει γίνει τόσο μεγάλο μέρος της ζωής μας που ξε-χνάμε τις σοβαρές συνέπειές της. Το ένα τρίτο των τροφίμων που αγοράζουν στην Αμερική καταλήγει στα σκουπίδια, και ακόμα με-γαλύτερες ποσότητες πετάνε τα μανάβικα πριν καν τις πουλή-σουν. Σίγουρα και στην Ελλάδα τα ποσοστά θα είναι παρόμοια.

Ο **Γκάντι** πίστευε ότι η εξάλειψη των οικονομικών διαφορών θα α-ποτελούσε σημαντικό βήμα στην μείωση την βίας στον κόσμο. **Δεν μπορείς να κηρύξεις τη μη βία**, όπως έκανε ο Γκάντι, **δίχως να α-ναγνωρίζεις τον θυμό που προκαλεί η ανισότητα**.

Το μυαλό σου πρέπει να είναι σαν ένα δωμάτιο με πολλά ανοιχτά παράθυρα. Άφηνε την αύρα να μπαίνει από παντού, αλλά μην α-φήσεις κανέναν να σε παρασύρει.

Στα χρόνια που έζησε ξυλοκοπήθηκε, δέχτηκε επιθέσεις, φυλα-κίστηκε, και αντιμετώπισε οκτώ δολοφονικές απόπειρες κατά της ζωής του. Σε μια από αυτές, ο επίδοξος δολοφόνος συνελήφθη α-πό εθελοντές, αλλά ο Γκάντι αρνήθηκε να τον παραδώσει στην α-στυνομία. Απεναντίας, κουβέντισε μαζί του για να μάθει γιατί ή-θελε τόσο πολύ να τον σκοτώσει. Μετά από σχεδόν μία ώρα ο Γκάν-τι κατάλαβε ότι ο άνθρωπος δεν πρόκειται να λογικευτεί ή να αλ-λάξει, κι έτσι τον άφησε να φύγει, λέγοντάς του: «*Σου εύχομαι κα-λή τύχη. Αν είναι η μοίρα μου να πεθάνω από το χέρι σου, κανείς δεν μπορεί να με σώσει. Αν, πάλι, δεν είναι της μοίρας μου, τότε δεν θα το πετύχεις*».

Η θεωρία του **Γκάντι** επηρέασε πολλούς ανθρώπους και θα πα-ραμένει επίκαιρη για πολλά χρόνια ακόμα.

Θα συνέστηνα να ενστερνιστούμε τις αρχές του και εμείς στην Ελλάδα, ειδικά οι πολιτικοί που επηρεάζουν τη ζωή μας. Ας αναλο-γιστούμε πόσες εθνικές καταστροφές έχουμε υποστεί από θυ-μούς, πείσματα και εγωισμούς· άλλωστε βλέπουμε τι συμβαίνει σε καθημερινή βάση στη Βουλή των Ελλήνων όπου τα εθνικά συμφέ-ροντα παραμερίζονται για λόγους εγωισμού και προσωπικού συμφέροντος.

Υ.Γ. Η **Ίντιρα Γκάντι** που διετέλεσε πρωθυπουργός της Ινδίας, κόρη του **Τζαβαχαρλάλ Νεχρού**, παρά τη συνωνυμία, δεν ήταν συγγενής του **Μαχάτμα Γκάντι**. Το κοινό στις ζωές τους είναι ότι και οι δύο δολοφονήθηκαν από συμπατριώτες τους, το 1984 και το 1948 αντίστοιχα.

Πηγές: Το Διάρυ του Θυμού, Arun Gandhi, εκδ. Διόπτρα, 2018, Μπάρμπια Google